

PŘEDMLUVA

Výzkumný institucionální záměr Moravského zemského muzea Brno MK 00009486201 „*Vytváření pramenné databáze a studium přírodních procesů v širší oblasti styku karpatské, hercynské a panonské oblasti*“ (r. 2005–2011) je v rámci geologických věd zaměřen na několik dílčích problémů.

Pracovníci Mineralogicko-petrografického odd. (*J. CEMPÍREK, S. HOUZAR, V. HRAZDIL*) se orientují hlavně na studium problematiky minerálních asociací magmatických a metamorfovaných hornin a řeší rovněž některé otázky historického dolování na Moravě z pohledu mineralogie a environmentální geochemie. Dlouhodobé studium borosilikátů přineslo kvalitní výsledky v podobě prvního objevu bezvodých borosilikátů ve variském orogénu, vymezení role dumortieritu při vzniku abysálních pegmatitů nebo nových poznatků o krystalové chemii skupiny turmalínu. Ve spolupráci s kolegy z českých a zahraničních univerzit a České geologické služby byly rovněž zkoumány geochemické zákonitosti v granitech, granitických pegmatitech a hydrotermálních žilách. Pozornost byla věnována také mineralogii některých mramorů, ale i skarnům a turmalinickým horninám. Studium bylo zaměřeno na akcesorické minerály s obsahem Ti, Zr, Sn, F a B, převážně v mramorech moldanubika a svrateckého krystalinika. Z hlediska montánní problematiky byl zkoumán předínský zlatonosný revír na západní Moravě a některá malá ložiska Ag-rud na Jihlavsku. Nově jsou studovány As- a Pb-obsahující sekundární minerály vznikající na odvalech historických dolů. Výsledky výzkumu byly publikovány v řadě vědeckých časopisů u nás i v zahraničí (včetně impaktovaných periodik) a často také prezentovány na mezinárodně významných konferencích v České republice i v zahraničí (např. Brazílie, Maďarsko, Polsko, Portugalsko).

Výzkum Geologicko-paleontologického oddělení (*R. GREGOROVÁ*) je zaměřen na složení, paleoekologii, paleogeografii a stratigrafii třetihorní rybí fauny Karpat a geneticky spojených oblastí – alpské molasy, rýnského prolomu, Iránu a Kavkazu. Cílem studia je srovnání společenstev těchto oblastí a zjištění či upřesnění spojení a migrace faun v rámci dílčích bazénů Paratethys. Výsledky studia jsou průběžně publikovány a každoročně prezentovány na konferencích „European Association of Vertebrate Paleontologists (Budapešť, Carcassonne, Berlín, Spišská Nová Ves, Darmstadt).

Soubor článků, na jejichž tvorbě se podstatně podíleli řešitelé výše uvedeného záměru, podává v předkládaném prvním čísle 95. ročníku *Acta Musei Moraviae, Scientiae geologicae*, konkrétní přehled o studované problematice. Vyplyvá z nich jak zaměření většiny výzkumných prací, tak i úzká spolupráce pracovníků geologických oborů v Moravském zemském muzeu hlavně s odborníky Ústavu geologických věd Masarykovy univerzity v Brně, která představuje dlouhodobou a oboustranně plodnou tradici už od založení univerzity v r. 1921.

Úvodní obsáhlý článek se úzkému časovému zaměření institucionálního záměru na léta 2005–2011 poněkud vymyká. Navazuje totiž nejen na minulý výzkumný záměr Moravského zemského muzea ukončený v r. 2004, ale také na tradici mineralogických výzkumů Moravy a Slezska, sahající až do poloviny 19. století, které našly svůj odraz v publikacích topografické mineralogie Moravy (později i přílehlé části Slezska). Článek většího autorského kolektivu (*J. CEMPÍREK, B. FOJT, P. GADAS, S. HOUZAR, V. HRAZDIL, M. NOVÁK, J. SEJKORA a R. ŠKODA*) je syntézou novějších odborných informací, včetně přehledu literatury, o minerálech zájmového území nalezených po r. 1985, z nichž některé jsou vzácné i ve světovém měřítku. Z článku vyplývá značná variabilita jednotlivých minerálních paragenéz na území Moravy a Slezska, které při dalším podrobnějším studiu poskytnou řadu informací genetické povahy, podstatně přispívajících k řešení problematiky geologického vývoje tohoto regionu. Příspěvek *J. CEMPÍRKA, M. NOVÁKA a Z. DOLNÍČKA* se týká výjimečné asociace vzácných borosilikátů granulitu z lomu v Horních Borech, kte-

ré se tam vyskytly jako na dosud jediné lokalitě na světě mimo oblast prekambriických štítů. Další příspěvek je věnován studiu vzácných Ti- a Zr-minerálních fází v mramorech moldanubika (S. HOUZAR, P. GADAS, R. ČOPIJKOVÁ). Článek o primární zlatonosné mineralizaci v okolí Předína (T. POTOČKOVÁ, Z. DOLNÍČEK, S. HOUZAR, P. ŠKRDLA a M. VOKÁČ) je doplňkem dříve publikovaných prací o tamní středověké těžbě zlata; i v těchto případech šlo o výstupy našeho výzkumného záměru. Environmentální problematiky se dotýká výzkum pyromorfitu v oxidační zóně oblasti jihlavského rudního revíru (E. KOURKOVÁ, S. HOUZAR, V. HRAZDIL) a studium mineralizace prohořelých odvalů v Rosicko-oslavanském revíru (P. DOKOUPILOVÁ, S. HOUZAR, J. SEJKORA).

Geologicko-paleontologickou problematiku zastupuje publikace R. GREGOROVÉ Osteologická a morfologická analýza druhu *Anenchelum glarisianum* BLAINVILLE, 1818 (Trichiuridae) z menilitového souvrství moravské části Západních Karpat, řešící revizi systematického postavení tohoto druhu a dopad na paleoekologickou interpretaci společenstva dynowských slínovců.

Redakční rada
Acta Mus. Morav., Sci. geol.